

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Tomáše Herce a Mgr. Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **Bc. M. H.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 118/16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 30. 9. 2024, č. j. 10.01-000408/24-0003, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2024, č. j. 14 A 54/2024-27,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Předmětem nynějšího řízení je kasační přezkum usnesení o částečném osvobození žalobce od soudních poplatků.

[2] Žalovaná výše nadepsaným rozhodnutím žalobci neurčila advokáta k poskytnutí právní služby dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a to k podání ústavní stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 6. 2024, č. j. 27 Co 152/2024-63.

[3] Žalobce se proti rozhodnutí žalované bránil žalobou podanou u městského soudu. Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků. Této žádosti městský soud částečně vyhověl výše napadeným usnesením, jehož výrokem I. žalobce osvobodil ve výši 90 % a výrokem II. jej vyzval k zaplacení zbývající části soudního poplatku ve výši 300 Kč. Městský soud dospěl k závěru, že finanční situace žalobce není natolik výjimečná, aby sama o sobě v nynějším řízení vedla k jeho plnému osvobození od soudních poplatků. Žalobce necelý měsíc před podáním žaloby obdržel od Obvodního soudu pro Prahu 2 mimořádnou platbu ve výši 4 000 Kč. I z těchto prostředků se mohl podílet na úhradě alespoň minimální části nákladů nynějšího soudního řízení. Městský soud dále zohlednil, že žalobce hradí členské příspěvky spolku MaSON z.s. (200 Kč) a platí za internet a za telefon (zhruba 130

a 150 Kč měsíčně). Současně byl schopen splatit další dluh vůči své příbuzné (viz výpis z účtu). Městský soud poté přihlédl i k tomu, že žalobcovy dluhy tvoří mimo jiné pořádkové pokuty, které mu uložil Okresní soud v Mělníku.

[4] Městský soud nepominul ani povahu původního řízení vedeného ve věci sp. zn. 27 Co 152/2024, jehož výsledek žalobce zamýšlel zvrátit ústavní stížností, k jejímuž podání potřeboval advokáta. Žalobce se domáhal ochrany osobnosti proti praktické lékařce pro děti a dorost. V dané věci jej Okresní soud v Mělníku neosvobodil od soudních poplatků a řízení zastavil a Krajský soud v Praze jako soud odvolací toto rozhodnutí potvrdil. Žalobce nemůže bez jakéhokoliv příspěvku ze své strany na sebe vršit několik řízení, jimiž usiluje o zcela bezplatné služby civilních a správních soudů a advokátů, které určuje žalovaná. Městský soud též upozornil na skutečnost, že se v dané věci nejedná o ojedinělý případ. Žalobce totiž u něj vede další takřka shodný spor pod sp. zn. 14 A 53/2024, na jehož počátku stojí žaloba, kterou žalobce požadoval omluvu od Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva práce a sociálních věcí.

[5] Městský soud proto dospěl k závěru, že v dané věci nebylo namístě žalobce plně osvobodit od placení soudních poplatků. Soudní poplatek má kromě funkce fiskální i funkci motivační. Má totiž donutit účastníky řízení zvážit spory, jejichž řešení převedou na soudy. Po zvážení všech okolností případu pokládal městský soud za přiměřené, aby žalobce i ve své napjaté finanční situaci uhradil alespoň nepatrnou část soudního poplatku ve výši 10 % jeho výměry, tj. částku 300 Kč. Ve zbytku jej od placení soudních poplatků osvobodil.

II. Obsah kasační stížnosti

[6] Žalobce (dále „stěžovatel“) napadl usnesení městského soudu kasační stížností z důvodů podřazených pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[7] Stěžovatel odkazuje na usnesení městského soudu ze dne 29. 8. 2023, č. j. 15 A 9/2023-22, kterým byl plně osvobozen od hrazení soudních poplatků, protože neměl žádné příjmy kromě příspěvku na bydlení a na živobytí. Nyní napadené usnesení podle něj odporuje podmínkám přezkoumatelnosti, jelikož v něm městský soud podle citace obsažené v kasační stížnosti uvedl, že *„žalobce má dle svých tvrzení od Úřadu práce příjmy příspěvek na bydlení ve výši 6 055 Kč a příspěvek na živobytí ve výši 4 860 Kč, má povinnost splácet pořádkové pokuty a v minulosti existovaly nějaké nevysvětlené příčiny vzniku těchto pokut, a hradí členský příspěvek spolku MaSON z.s. (200 Kč) a telefon (121 Kč a 152 Kč); při tak velkých příjmech, povinnostech, minulostech, úhradách na telefon a internetový přístup k webovým stránkám, internetovému vysílání, sociálním sítím, výměně zpráv, e-mailu nebo konferenčních hovorech (čl. 30/2 LZSP, v současné době tj. třetí dekáde 21. století) je v jeho možnostech opatřit si peněžní prostředky na zaplacení části soudního poplatku ve výši 300 Kč“*.

[8] Nepřezkoumatelným je dle stěžovatele i dílčí závěr městského soudu, že disponuje dostatkem příjmů k úhradě dluhů vůči své příbuzné ve výši 544 514 Kč. Toto tvrzení totiž nemá oporu v soudním spise. Obvodní soud pro Prahu 2 stěžovateli mimořádně vrátil soudní poplatek ve výši 4 000 Kč, na který mu půjčila právě daná příbuzná pod smluvní podmínkou a čestným závazkem stěžovatele, že jí půjčky na jídlo, bydlení, soudní poplatky atd. vrátí okamžitě, jakmile mu Obvodní soud pro Prahu 2 vrátí peníze. Z této skutečnosti

pokračování

nelze vyvodit možné hospodaření s přebytkem, ze kterého by stěžovatel mohl soudní poplatek ve výši 300 Kč čestně zaplatit.

[9] Stěžovatel následně v podání doplnil kasační stížnost o další námitky konstatující nezákonnost a nepřezkoumatelnost napadeného usnesení. Vysvětlil, že zdrojem jeho příjmů jsou dávky poskytované státem v hmotné nouzi na úhradu bydlení a obživy. Stěžovatel je osobou invalidní v dlouhodobé pracovní neschopnosti a má minimální možnost zvýšit si svůj příjem vlastní prací. Dále se vyjádřil k posouzení povahy dluhů vyplývajících z pořádkových pokut tak, že dle § 36 odst. 3 s. ř. s. jsou příčiny nemajetnosti pro rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků zásadně irelevantní. Stěžovatel dále nepřezkoumatelnost napadeného usnesení shledává v tom, že městský soud za příčinu těchto dluhů považoval hrubě urážlivé podání a hrubé urážky soudních osob v Mělníku, aniž by se v soudním spise nacházela rozhodnutí, která povinnost zaplatit pořádkové pokuty udělila.

[10] Stěžovatel se dále vyjádřil k závěrům městského soudu, které poukázaly na to, že hradí výdaje za telefon a internet, s tím, že tyto výdaje odstraňují informační bariéru a nelze po něm požadovat, aby tyto výdaje omezil. Poskytnutí internetového a telefonického připojení může být hodnoceno i jako výkon základního práva na informace dle čl. 17 Listiny základních práv a svobod a výkon základního práva na rodinu dle čl. 32 Listiny. Stěžovatel dále shledává nepřezkoumatelnost dílčího závěru městského soudu o tom, že *„žalobce se do kontaktů s úřady, bankou a dalšími institucemi a svou matkou v Kladně prý dostal právě tím, že ve svém bytě v Mělníku otevřel okno, řekl bance platební údaje a úřednice v bance to zřetelně slyšela a provedla transakci a soudní poplatek byl zaplacen odstraněním informačních bariér použitím metody otevření okna, a to vše zdarma bez bankovního poplatku.“* Tato skutečnost nevylučuje ze spisu.

[11] Stěžovatel se také ohradil proti závěru městského soudu, že má možnost zvýšit svůj příjem prodejem či pronájmem nemovitostí, k nimž má spoluvlastnický podíl, jelikož takový závěr není racionální. Své tvrzení opřel o usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009-95, č. 2163/2011 Sb. NSS, bod 24. Stěžovatel dále konstatoval, že důvodem k odepření plného osvobození nemůže být povaha soudní obrany *„proti něčemu, co městský soud ani nezmnínil, protože nelze vyloučit prý poškozovací úmysl a křivé obvinění nebo jiný exces na úkor stěžovatele ze strany osob žalovaných subjektů.“* Závěr městského soudu, že nemůže na sebe vršit několik dílčích řízení, jimiž usiluje o bezplatné služby civilních a správních soudů a advokátů, je rovněž nepřezkoumatelný. Stejně tak závěr městského soudu o tom, že soudní poplatek má rovněž motivační funkci, „jelikož městský soud nevysvětlil, proč stěžovatel dopředu nezvažoval podání svých žalob“.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[12] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[13] Stěžovatele v nynějším řízení o kasační stížnosti netíží poplatková povinnost, ani povinnost být zastoupen advokátem, jelikož podává kasační stížnost proti procesnímu usnesení městského soudu, kterým se nekončí řízení o žalobě (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Vzhledem k tomu, že

kasační stížnost směřuje výhradně proti procesnímu postupu městského soudu, NSS též nevyžadoval vyjádření žalované.

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] Úvodem Nejvyšší správní soud předesílá, že otázkou přezkumu usnesení o částečném osvobození žalobce od soudních poplatků se zdejší soud zabýval ve skutkově i právně totožné věci v rozsudku ze dne 5. 2. 2025, č. j. 8 As 17/2025-11, kterým přezkoumával usnesení městského soudu vydané v již výše zmiňovaném řízení sp. zn. 14 A 53/2024. V tehdejší kasační řízení vystupovali stejní účastníci řízení, kasační stížnost podal taktéž nynější stěžovatel, který se bránil částečně totožnou právní argumentací. Kasační soud neshledal důvod odchýlit se od závěrů zmíněného rozsudku, proto na ně v následujících odstavcích navazuje.

[16] Vzhledem k tomu, že stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti důvod nepřezkoumatelnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., zabýval se NSS nejprve tímto důvodem a pro stručnost odkazuje na judikaturu ohledně posouzení toho, jaké vady naplňují tento kasační důvod (např. rozsudek NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS).

[17] Stěžovatel spatřuje nepřezkoumatelnost napadeného usnesení v jeho konkrétní části, kterou cituje v kasační stížnosti. Tato část podle něj zní tak, jak bylo citováno v odst. [7] tohoto rozsudku.

[18] Výše citovaná část se v napadeném usnesení vůbec nenachází a stěžovatel ji zřejmě převzal z jiného usnesení městského soudu, ke kterému se NSS nemůže v nynějším řízení jakkoliv vyjadřovat. K jednotlivým částkám uvedeným v této citaci, které se objevují i v nyní napadeném usnesení, NSS konstatuje, že ty vycházejí z podkladů, které dle bodů 3. a 4. napadeného usnesení doložil sám stěžovatel. Kasační soud ze soudního spisu zjistil, že tyto částky vyplývají z výpisu ze stěžovatelova účtu, který se nachází na č. l. 14 a 15 soudního spisu, a z formuláře s potvrzením osobních a majetkových poměrů nacházejícího se na č. l. 11 až 13 soudního spisu. Zdejší soud proto neshledal, že by napadené usnesení trpělo z výše uvedeného důvodu vadou nepřezkoumatelnosti.

[19] Nesprávný je rovněž závěr stěžovatele, že napadené usnesení je nepřezkoumatelné z tohoto důvodu, že městský soud označil za příčinu dluhů stěžovatele hrubě urážlivé podání a hrubé urážky soudních osob v Mělníku, aniž by se v soudním spise nacházela rozhodnutí o těchto pokutách. Takový závěr se v napadeném usnesení nenachází, naopak městský soud v bodě 8. napadeného rozhodnutí konstatuje, že stěžovatel povahu pořádkových pokut neosvětlil. Městský soud tedy nemohl posoudit, zda se jednalo o okolnosti alespoň částečně pochopitelné vzhledem ke konkrétní situaci stěžovatele.

[20] Námitka nepřezkoumatelnosti dílčího závěru městského soudu citovaného ve shrnutí kasační stížnosti v odst. [10] tohoto rozsudku je rovněž nedůvodná. Citovaná pasáž se v napadeném usnesení opět nenachází a kasační soud neshledal, že by v napadeném usnesení byly závěry s obdobným obsahem.

[21] Stejně tak dílčí závěr městského soudu o motivační funkci soudního poplatku není nepřezkoumatelný, jelikož z bodu 8. napadeného usnesení vyplývá, že městský soud narážel

pokračování

na skutečnost, že stěžovatel vede u městského soudu velké množství sporů vedených se žalovanou. Nedůvodná je rovněž námitka nepřezkoumatelnosti závěru městského soudu, že stěžovatel nemůže na sebe vršit několik dílčích řízení, jimiž usiluje o bezplatné právní služby v soudních řízeních. Stěžovatel toto tvrzení nikterak nezdůvodnil. Nejvyšší správní soud nemůže domýšlet argumenty, které stěžovatel nepřednesl (viz rozsudek rozšířeného senátu NSS ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008-78, č. 2162/2011 Sb. NSS, odst. [32]).

[22] Další námitka nepřezkoumatelnosti směřuje proti závěru městského soudu, že stěžovatel disponuje dostatkem příjmů k úhradě dluhů vůči své příbuzné ve výši 544 514 Kč. Městský soud tento dílčí závěr uvedl v bodech 7. a 10. napadeného usnesení, přičemž jej vyvodil z výpisu ze stěžovatelova účtu, který se nachází na č. l. 14 a 15 soudního spisu. Vyplývá z něj, že stěžovatel od své příbuzné získal několik půjček na jídlo. Dále je v něm uvedena platba na účet této příbuzné ve výši 2 500 Kč ze dne 30. 9. 2024 za jídlo a soudní poplatek. Tato jedna platba skutečně neprokazuje, že stěžovatel má dostatek prostředků k úhradě dluhů vůči své příbuzné. Kasační soud proto dává stěžovateli za pravdu, že dílčí závěr městského soudu o tom, že má dostatek příjmů k úhradě dluhu vůči své příbuzné, ze spisu městského soudu nevyplývá.

[23] Městský soud nicméně svůj závěr o osvobození stěžovatele od soudních poplatků v rozsahu 90 % ze zákonem stanovených 3 000 Kč nezaložil pouze na tomto konstatování, nýbrž i na dalších skutečnostech, jako je povaha dalších stěžovatelových dluhů a výdajů (body 7. a 8. napadeného usnesení), povaha původního řízení, ve kterém stěžovatel požaduje advokáta (bod 9.), a motivační a fiskální funkce soudního poplatku (bod 10.). Výše shledaná dílčí nepřesnost ze strany městského soudu proto nečiní napadené usnesení nepřezkoumatelným.

[24] Co se týče námitky týkající se spoluvlastnictví nemovitých věcí, odkaz stěžovatele na usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 1 As 23/2009-95, bod 24., je dle kasačního soudu nepřiléhavý, jelikož závěry tohoto usnesení se týkají toho, že nelze po účastníku řízení spravedlivě žádat, aby zpeněžil či zastavil nemovitost kvůli zaplacení soudního poplatku. Městský soud však své rozhodnutí nepostavil na skutečnosti, že stěžovatel vlastní spoluvlastnický podíl k nemovitostem. Městský soud v napadeném usnesení ani nenaznačil, že stěžovatel má racionální možnost zvýšit si svůj příjem prodejem či pronájmem zděděných spoluvlastnických podílů k nemovitostem. Stejně tak kasační soud nesouhlasí s tvrzením stěžovatele, že městský soud v odůvodnění napadeného usnesení naznačil, že pokud by stěžovatel neplatil platby za internet či telefon, mohl by získat finanční prostředky na úhradu části soudního poplatku. Takový závěr z napadeného usnesení nevyplývá. Městský soud pouze v bodě 10. napadeného usnesení uvedl, že přihlédl mj. k tomu, že stěžovatel disponuje dostatkem příjmů k pravidelné úhradě plateb za internet a telefon. Nedůvodná je taktéž kasační námitka stěžovatele, že městský soud při rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků vycházel z příčin, kvůli kterým se dostal do tíživé finanční situace, jelikož městský soud napadené usnesení nepostavil pouze na této skutečnosti.

[25] K povaze svých příjmů a výdajů stěžovatel uvádí, že příjmy tvořené dávkami poskytovanými státem jsou určeny na úhradu bydlení a jeho obživy, současně je invalidní, nezaměstnanou osobou a má minimální možnost zvýšit si svůj příjem vlastní prací. Jak je výše uvedeno, Nejvyšší správní soud z obsahu soudního spisu zjistil, že stěžovatel získal od

své příbuzné několik půjček, zdrojem příjmů stěžovatele tedy nejsou pouze dávky státní sociální podpory či dávky pomoci v hmotné nouzi, jak naznačuje v doplnění kasační stížnosti. Zároveň stěžovatel nikterak neprokázal, že je osobou invalidní a nemá žádnou možnost zvýšit si svůj příjem. Ve formuláři s potvrzením osobních a majetkových poměrů nacházejícím se na č. l. 11 až 13 soudního spisu pouze uvedl, že je ode dne 12. 8. 2024 v pracovní neschopnosti a od června 2024 užívá antidepresiva. Jak kasační soud v minulosti judikoval, je zcela legitimní požadovat po žadatelích o osvobození od soudních poplatků, tedy po těch, kteří požadují, aby stát nesl náklady jejich soudních řízení, aby prokázali, že jsou skutečně v takové situaci (z hlediska finanční, sociální i z povahy a významu sporu pro jejich práva), která by jim znemožnila hájit účinně svá práva u soudu. Tomu ostatně odpovídá i dikce ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. a § 138 o. s. ř. za použití § 64 s. ř. s. (rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS).

[26] Nejvyšší správní soud konstatuje, že městský soud posoudil osvobození stěžovatele od soudních poplatků v souladu se zákonem a ustálenou judikaturou kasačního soudu a připomíná, že městský soud stěžovatele osvobodil ve výši 90 % a vyzval jej k zaplacení zbývajících částí soudního poplatku ve výši 300 Kč. Kasační soud považuje neosvobození stěžovatele od soudních poplatků ve výši 10 % za přiměřené. Vzhledem k povaze původního řízení, ve kterém požaduje advokáta, ale i jeho příjmům, výdajům a povaze jeho dluhů, je požadavek městského soudu na spoluzodpovědnost účastníka za vedení sporu zcela legitimní. Jak rozšířený senát NSS v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, odst. [13], konstatoval, *soudní poplatky mají tři základní funkce: fiskální (jejímž cílem je, aby ti, kdo se obrací na soudy, přispěli k úhradě nákladů spojených s jejich činností), regulační (jejímž cílem je odradit podatele od svévolných, bezdůvodných anebo malicherných návrhů, které by soudy zbytečně zatěžovaly) a motivační (jež má působit tak, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti a účastníci právních vztahů řešili své spory mimosoudně)*. Nejvyšší správní soud také k výše uvedenému připomíná rozsudek NSS č. j. 7 As 101/2011-66, dle kterého platí, že i když je účastník „nemajetný, takže by zásadně bylo namíste přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodiní odeprít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede.“ Ani nemajetný účastník řízení nemusí být dle tohoto rozsudku pokaždé osvobozen od soudních poplatků.

IV. Závěr a náklady řízení

[27] Nejvyšší správní soud kasačními námitkám nepřisvědčil a neshledal ani vadu, ke které by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Kasační stížnost proto zamítl podle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s.

[28] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení, žalované nevznikly náklady nad rámec úřední činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. února 2025

JUDr. Radan Malík

pokračování

předseda senátu